

KÚRIA

Bfv.III.1.518/2014/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év április hó 2. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A testi sértés büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontja alapján benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Pesti Központi Kerületi Bíróság 9.B.VIII.36.962/2011/40. számú ítéletét, valamint a Fővárosi Törvényszék 22.Bf.9902/2012/7. számú végzését a büntetést kiszabó részében annyiban változtatja meg, hogy

a terhelt fegyházbüntetését 3 (három) év 10 (tíz) hónapra enyhíti.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben azonos tartalommal újabb felülvizsgálati indítvány nem nyújtható be.

I n d o k o l á s

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2012. május 9-én kelt 9.B.VIII.36.962/2011/40. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli testi sértés büntetésében, melyekből egy rendbeli kísérlet [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 170. § (1) és (2) bekezdés], aljas indokból elkövetett

személyi szabadság megsértésének büntettségében [korábbi Btk. 175. § (1) bekezdés és (3) bekezdés a) pont], valamint 18. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett személyi szabadság megsértésének büntettségében [korábbi Btk. 175. § (1) bekezdés és (3) bekezdés e) pont]. Ezért a terheltet - mint többszörös visszaesőt - halmazati büntetésül 4 év 6 hónapi fegyházbüntetésre és 5 évi közügyektől eltiltásra ítélte. A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 9.Bk.XVIII.970/2009/9. számú ítélete kapcsán engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette és megállapította, hogy jelen ügyben a terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Fővárosi Törvényszék a 2012. szeptember 15-én kihirdetett és ugyanakkor jogerőre emelkedett 22.Bf.9902/2012/7. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében meghatározott kötelessége folytán, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt okból - a terhelt javára - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt (BF.1573/2014.).

Indítványában utalt az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatára, amely kizárta a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását, továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

Ilyen esetben - a már hivatkozott Be. 417. § (2) bekezdése értelmében - a legfőbb ügyész kötelezettsége minden további körülmény vizsgálata nélkül a felülvizsgálati indítvány benyújtása.

Az ügy érdemében az indítvány kifejtette: a hivatkozott törvényi okon alapuló felülvizsgálati indítványt a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A jelenleg hatályos Btk. (2012. évi C. törvény) 81. § (3) bekezdése szerint, amennyiben a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

Az ügyész rámutatott, hogy erre tekintettel az alapügyben - még az alkotmányellenes jogszabályhely alapján - irányadó 1 évtől 10 évig terjedő büntetési tételkeret 1 évtől 7 év 6 hónapig terjedő szabadságvesztésre változik, a büntetés kiszabása során irányadó középérték pedig 5 év 6 hónapról 4 év 3 hónapra csökken. Így a jogerős ítéletben kiszabott büntetés mértéke az alkotmányos keretek között sem eltúlzott.

Ezért a jelenleg hatályos törvényeknek megfelelő határozat meghozatalát indítványozta akként, hogy a Kúria a Be. 427. § (2) bekezdése szerint változtassa meg a jogerős ítéletet, és a büntetést az 1978. évi IV. törvény 85. § (3) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak.

A terhelt és védője az indítványra nem tett észrevételt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsulésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány az alábbiak szerint alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Jelen esetben e feltételek maradéktalanul teljesültek. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását kizárta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A jogerős ítéletben a terhelt terhére rótt négy rendbeli cselekmény mindegyike a korábbi Btk. 137. § 17. pontjában felvett személy elleni erőszakos bűncselekmény.

Ezért az alapügyben eljáró bíróság jogerős ítéletében az alkotmányellenesnek minősített jogszabályhely, a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésének alkalmazásával megállapított büntetési

tételkeretek alapulvételével szabta ki a terhelttel szemben a 4 év 6 hónapi szabadságvesztést, mely büntetését a terhelt jelenleg is tölti.

Erre tekintettel a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének megfelelően, indokoltan nyújtott be a terhelt javára felülvizsgálati indítványt, amit a Kúriának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatát alkalmazva kellett elbírálnia.

A Legfőbb Ügyészség is utalt e törvényi rendelkezésre, és a jogerős ítéletben kiszabott büntetést is a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos alkotmányos szabályozáshoz viszonyítva vizsgálta, azonban érdemben azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítélet megváltoztatása során az elkövetéskor és a (jogerős) elbíráláskor is hatályos, a korábbi Btk. alkotmányos rendelkezésének alkalmazását tüntesse fel.

A fentiek közötti - látszólagos - ellentmondás értékelésére azonban nem tért ki.

Ezért ennek kapcsán a Kúria utal rá: amennyiben (és jelen esetben ez történt) a felülvizsgálati indítvány kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapul, a Kúriának nincs más törvényes lehetősége, minthogy a jogerős ítélet alapjául szolgáló jogszabályt alkalmazza, függetlenül annak helyes vagy helytelen voltától - természetesen kivéve annak az Alkotmánybíróság által megsemmisített rendelkezését.

Jelen esetben a jogerős ügydöntő határozat meghozatala során az eljáró bíróságok még nem is voltak abban a helyzetben, hogy a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezést (Btk. 2. §) a korábbi és a jelenleg hatályos Btk., azaz a 1978. évi IV. törvény és 2012. évi C. törvény összevetésében vizsgálják, tekintettel arra, hogy utóbbi csak 2013. július 1. napján, jóval az alapügy jogerős befejezése után lépett hatályba.

A felülvizsgálati indítvány így az 1978. évi IV. törvény alkalmazását, a terhelt bűnösségének megállapítását, a cselekmények jogi minősítését - más, anyagi jogi okból - nem tette vitássá, arra oka sem lett volna, hiszen az eljáró bíróságok csak e törvényt alkalmazhatták. Így az indítvány kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapszik, és a kiszabott büntetést érinti. Az ezen pontra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására nézve a jogalkotó a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a „felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabály” alkalmazásának előírásával (a bekezdés első mondatától eltérően) csak arra kívánt utalni, hogy az a jogszabályi rendelkezés, amit az Alkotmánybíróság megsemmisített - mint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt jogszabály -, a felülvizsgálat

során már nem alkalmazható, hiszen alkalmazása esetén nem születhetne más eredmény, más határozat, mint amit az Alkotmánybíróság felülvizsgálni rendelt.

Nem kétséges az sem, hogy a Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata csak az ugyanezen bekezdés első mondatához képest jelent kivételt, tehát nem érinti a Be. 423. § (4) bekezdésének azt az - általános érvényű - szabályát, miszerint a megtámadott határozat [a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt októl eltekintve] kizárólag a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálható felül. A Kúria döntési jogköre pedig nyilvánvalóan a felülbírálati jogköréhez igazodik, azon túl nem terjeszkedhet.

Ekként viszont, miután az Alkotmánybíróság határozata nem érintette az indítványban megtámadott bírósági határozatban alkalmazott anyagi jogszabály egészét, hanem csak annak a fentebb írt egyetlen rendelkezését, még elméletben sincs törvényes lehetőség arra, hogy a Kúria áttérjen az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. (2012. évi C. tv.) alkalmazására, és annak rendelkezései szerint bírálja el az indítványt, vagy azokat bármilyen szempontból figyelembe vegye az indítvány elbírálása során. Ez még a korábbi Btk. 2. §-ára figyelemmel sem lenne lehetséges, annak ellenére, hogy az alkotmánybírósági határozat nem csak a megtámadott határozatban alkalmazott 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdését érintette, hanem megsemmisítette a hatályos Btk.-nak az ezzel a lényegét illetően szövegszerűen teljesen azonos 81. § (4) bekezdését is. A 2012. évi C. törvény azonban még a cselekményeknek az alapeljárás során történt jogerős elbírálásakor sem volt hatályban, így az olyan jogszabály alkalmazását eredményezhetné, ami sem az elkövetéskor, sem a (jogerős) elbíráláskor nem volt hatályos.

Az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. alkalmazására való áttérés mellett a különböző büntető törvények tilalmazott vegyes (kombinatív) alkalmazását is eredményezné, hiszen a támadott jogerős határozatnak a Be. 423. § (4) bekezdése szerint felülvizsgálattal nem érinthető részében a korábbi Btk., míg a büntetés kiszabását illetően a hatályos Btk. kerülne alkalmazásra. Továbbá, mivel a Kúria ilyen esetben is a határozat megtámadott részének keretei között dönthet, nem kerülhető el a különböző büntető törvények vegyes (kombinatív) alkalmazása az indítvánnyal érintett ügy egészének (azaz a bűnösség megállapításának, a minősítésnek és a büntetésnek) a hatályos Btk. alapján történő újbóli elbírálásával sem.

Az ügy egészében való újra elbírálása mellesleg - a felülvizsgálati indítvány szerinti határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén - adott esetben azzal az eredménnyel is járhatna, hogy a Kúria akár az elkövetőre minden korábbinál hátrányosabb

olyan törvényt is alkalmazna, amely sem a cselekmény elkövetésekor, sem annak jogerős elbírálásakor nem volt hatályban. Ez pedig a „nullum crimen, nulla poena” alkotmányos büntetőjogi alapelvet súlyosan sértené.

Mindezek egybevetéséből pedig az következik, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos szabályok alapján való elbírálásának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írt követelménye - a hivatkozott törvényhely (3) bekezdésében írt szabállyal tartalmilag azonosan - akként értelmezendő, hogy a Kúriának a felülvizsgálati indítvány elbírálása során ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott, de annak a rendelkezésnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatával megsemmisített. Ez pedig az 1978. évi IV. törvény 2010. december 12. napján hatályos szövege, az alkalmazhatatlannak minősített 85. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával.

Ennek megfelelően szükségtelen a jelenleg hatályos Btk. 81. § (3) bekezdésének felhívása, illetve az ennek alapján kiszabható büntetési tétel összevetése a ténylegesen kiszabott büntetéssel, mert a felülvizsgálati indítvány az 1978. évi IV. törvény alapulvételével - de a fent írtaknak megfelelően az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezést figyelmen kívül hagyva - a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írtak szerint bírálható el törvényesen.

A Kúria jelen ügyben is ennek megfelelően járt el. Mivel a terhelt terhére rótt halmazatban szereplő bűncselekmények közül a törvény legalább kettőt (jelen esetben: mind a négyet) határozott tartamú szabadságvesztéssel fenyegeti, a halmazati büntetés kereteit az alkotmányellenesnek nyilvánított Btk. 85. § (4) bekezdése helyett az említett törvényhely (3) bekezdése határozza meg. Eszerint a terhelt terhére rótt bűncselekmények közül a legsúlyosabb cselekmény büntetési tételének felső határa a felével emelkedik, de az nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

Ennek következtében - a jogerős ítélethez képest - a kiszabható büntetés mértéke egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztésről egy évtől hét év hat hónapig terjedő szabadságvesztésre csökken, a büntetés kiszabása során irányadó középérték 5 év 6 hónap helyett 4 év 3 hónapra mérséklődik.

A Kúria ezt követően vizsgálta azt, hogy az e részében megváltozott jogi környezetben a jogerős ítéletben kiszabott büntetés eltúlzottan súlyosnak tekinthető-e.

Ennek során a Kúria megállapította: a jogerős ítéletet hozó bíróság

a büntetéskiszabási körülmények gondos mérlegelésével a reá vonatkozó büntetési tételkeretek között, az esetében irányadó középértéket el nem érő, attól egy évvel elmaradó mértékű szabadságvesztést szabott ki a terhelttel szemben.

Bár a jogerős ítéletben kiszabott büntetés az alkotmányos büntetési tételkereten is belül marad, azonban a megváltozott középértéket már meghaladná. Ezt a jogerős ítéletet hozó bíróság nem találta indokoltnak. Így a Kúria is arra a következtetésre jutott, hogy a jogerős ítéletben értékeltekhez képest változatlan büntetéskiszabási tényezők mellett az alkotmányos - a korábbi Btk. 85. § (3) bekezdésén alapuló - büntetési tételkeretek között, és a módosult középértékből kiindulva az immár a törvényi középértéket is meghaladó tartamú főbüntetés túl szigorú. Ezért azt a Kúria az adott tételkeretek között arányosan - az újonnan kialakult középértéktől is kissé, de abszolút értékben kevésbé elmaradó tartamúra - enyhítette.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a megtámadott határozatokat a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részükben a Be. 427. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a szerint hatályukban fenntartotta.

A fellebbezés és felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés alapja a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdése és a Be. 421. § (3) bekezdése.

Budapest, 2015. április 2.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok
BÉ